

riațiuni pe aceeași temă; între cele vechi strălucește *Troilus și Cresida* (Shakespeare), între cele recente, *Războiul Troiei nu va avea loc* (Giraudoux).

Gijsbrecht van Aemstel, tragedia în 5 acte de Joost van den Vondel* (1587—1679), ocupă, de asemenea, un loc distinct: ea tratează despre un asediu real al Amsterdamului, remodelat conform eposului elin: „Barcazul, calul mării, chiar ei l-au introdus / Cu cintece și surle, precum cîndva troienii“ (p. 65); însă, în cala lui pătrundea apă rece. Astfel, „Ankel foarte tare răcit, și-a pus la gît / Pumnalul, și înfigîndu-l adînc, s-a omorît / Spre-a nu-i trăda pe ceilalți cu tusea-i ne-ncetată“ (p. 66). Curînd, „iapa mării / fată“ (p. 73), puținii apărători scăpați vor întemeia (pe urmele lui Eneas) Holanda Nouă, în Prusia. Examinînd *Prefața* traducătorului H. R. Radian (deosebit de meticolos atît în tălmăcire, cît și în comentarii), înțelegem că titanismul a fost o notă specifică poetului și dramaturgului olandez clasic; printre altele (operele complete: 30 volume) a fost ispitit de redactarea unei epeei, *Constantinada*, și a tradus *Eneida*. Lăsîndu-i prefațatorului acestui volum dreptul de a da cititorului toate informațiile biobibli-

ografice de dorit, specificăm că avem în fața ochilor o tragedie antirăzboinică (răspicat: „Noi nu iubim războiul, dorim să fie pace“, p. 61), încadrabilă printre avatarurile mitului străvechi „întemeierea unei cetăți“; ea are un caracter accentuat epic, întreaga tensiune fiind rezultatul relatărilor. Alături de această trăsătură, desfășurarea echilibrată a versurilor: (H. R. Radian ne explică regulile pe care și le-a impus în tălmăcire) și simetria confruntărilor scenice îi întăresc piesei spiritul clasic (Vondel a fost numit: „Corneille-ul olandez“, p. 16). Numeroasele maxime prezente în text slujesc caracterizării personajelor și situațiilor. Iată cîteva exemple: „pe-ntu-neric, prieteni nu avem“ (p. 59). Argumentul invadatorului: „nevoia-nfrînge legea“ (p. 62). Deviza asediatului: „Luptăm și-avem speranță“ (p. 99). Luciditatea autoanalizei aceluiași este splendid condensată în: „Nu spaima, ci voința ne-ndeamnă la bravură“ (p. 100); concluzia acestei cugetări este: „Eu nu-mi plec capul decît răpus de moarte“ (p. 99). O analiză temeinică a acestui tip de caracterizare ar fi revelatorie pentru teoria construcției dramatice.

Publicarea în limba română a tragediei lui Vondel constituie un vrednic și necesar act de cultură.

Mihai RĂDULESCU

* Gijsbrecht van Aemstel, *tragedie în cinci acte de Joost van Vondel*, Editura Univers, 1980.

NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE

„Din Bucureștii de altădată“ : desigur, teatrul

Venerabilul istoric al Bucureștilor George Potra își încununază jumătatea de veac de osîrdie pe document printr-o fermecătoare evocare a Capitalei de altădată. De la uitatul Dimitrie Berindei pînă la academicianul Giurescu, multe condeie au scris despre dulcea noastră urbe, încît, azi, bibliografia ei numără mii și mii de

titluri (doar într-un secol de istoriografie bucureșteană!). Desfătătoare, cum numai cărțile bătrînilor cărturari pot fi, cînd trezesc, pentru învățăminte, lumi stinse, această istorie pune și în fața iubitorilor de teatru pagini de dreaptă judecată a începuturilor teatrului național muntelesc. Într-adevăr, citiți capitolul despre teatrul Bucureștilor, și veți afla ce trebuia să aflăm din scrierile istoricilor de teatru, și anume că Teatrul Național își are obîrșia în „Societatea filarmonică“ de la 1833, că bazele lui atunci s-au pus, prin spectacole și prin înția gene-

rație de actori profesioniști ieșită din conservatorul Societății. Cînd vorbim de „Teatrul Național“ din București, nu începem glorioasa lui istorie cu inaugurarea clădirii, în 1852, ci mult mai devreme, în anii luptelor pentru cultură națională ale lui Ion Cămpineanu, Heliade, Costache Caragiale. Profesorul George Potra, „nespecialist“ în trecutul nostru scenic, a scris unul dintre cele mai bune studii despre începuturile Naționalului bucureștean, din cite cunosc.

I. N.